

Otázky a odpovědi:

senátní verze návrhu zákona o evidenci skutečných majitelů

(sněmovní tisk. č. 886/6¹)

Jaký je hlavní přínos návrhu?

Dnes stát pořádně neví, u koho končí peníze z veřejných zakázek a dotací. Firmy mají sice povinnost dokládat údaje z evidence skutečných majitelů (ESM), ale jestli jsou takové údaje pravdivé či úplné už nikdo neověřuje. I kdyby to ale ověřoval a zjistilo se, že nejsou pravdivé, není to zákonný důvod dotaci odepřít. Stát tedy dnes poskytuje peníze lidem, o kterých nic neví, tedy potenciálně i osobám peroucím špinavé peníze. Prostor pro korupci je obrovský. Přínosem zákona tedy je zakotvení zásady, že veřejné peníze musí jít pouze firmám, které jsou transparentní a dodržují zákon. Tato zásada pomůže ušetřit významné veřejné prostředky a omezit korupci.

Nestačí informace z evidence skutečných majitelů (ESM)?

Nestačí. Jak samo ministerstvo spravedlnosti uvádí, ESM není klasický rejstřík, podle něhož by bylo možné dovozovat úplnou správnost informací. Kvalita údajů do značné míry závisí na samotných subjektech v ESM. Ty tak mají povinnosti, ale k jejich řádnému plnění je zatím nic nenutí. Proto je nutné posílit informační hodnotu ESM zpřesněním možnosti zadavatelů zakázek a poskytovatelů dotací zabývat se případnými nesrovnalostmi v ESM. Úřady musí mít jistotu, že veřejné peníze jdou transparentním firmám a musí mít povinnost dodržování zákona kontrolovat, jinak bude z významného protikorupčního nástroje dále jen byrokratická formalita.

Nedojde k nadměrnému zvýšení administrativy?

Nedojde. Úřady budou i nadále pracovat s informacemi a podklady, které už dnes zákon vyžaduje. Novinkou je upřesnění co dělat, když nelze zjistit údaje o skutečných majitelích z ESM. V takovém případě bude možné si od uchazeče o veřejné peníze vyžádat dodatečné doklady (ty jsou už dnes definované v zákoně o veřejných zakázkách, takže nejde o nic nového). V případě zjištění nesrovnalosti jde čistě o proces vyjasnění plnění zákonných požadavků - tedy vyžádání dodatečných podkladů, kterými firma odstraní, nebo vyvrátí nesrovnalosti. Bude-li firma řádně plnit své povinnosti vést údaje v ESM, k žádnému zvýšení administrativy nedojde. Nebude-li své povinnosti řádně plnit, ačkoli žádá o veřejné peníze, je otázkou, proč je neplní. Obecně tak platí, že i mírné zvýšení administrativní povinnosti bude kompenzováno tím, že se ušetří značná část veřejných prostředků, která by jinak šla subjektům, které mají důvod své skutečné vlastníky skrývat.

Nezpomalí řešení nesrovnalosti udělování zakázek a dotací?

¹ <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=886&ct1=6>

Určitě ne. Dožádání si doplňujících dokladů patří standardně k zakázkovému a dotačnímu řízení. V případě zakázek se zjištění nesrovnalosti v ESM pouze oznamuje rejstříkovému soudu, nijak ale samotné řízení nebrzdí. V případě dotací jde primárně o výzvu k odstranění nesrovnalosti, kterou lze vyřešit velmi rychle bez toho, aniž by muselo dojít k samotnému zahájení řízení o nesrovnalosti definovaném v zákoně o ESM. Své povinnosti firmy žádající o veřejné prostředky znají, budou-li je řádně plnit, k žádnému zbytečnému doplňování dokladů by ani nemělo docházet.

Jaká je pozice příslušných ministerstev?

Bez připomínek. Došlo k intenzivnímu jednání senátorů s příslušnými ministerstvy (MSP, MMR, MF), na základě něhož došlo k úpravě konečného znění. Senátní verze je tak v souladu s připomínkami ministerstev.